

8224

MISKOLCI JOGÁSZÉLET KÖNYVTÁRA
ÚJ SOROZAT
1. SZÁM

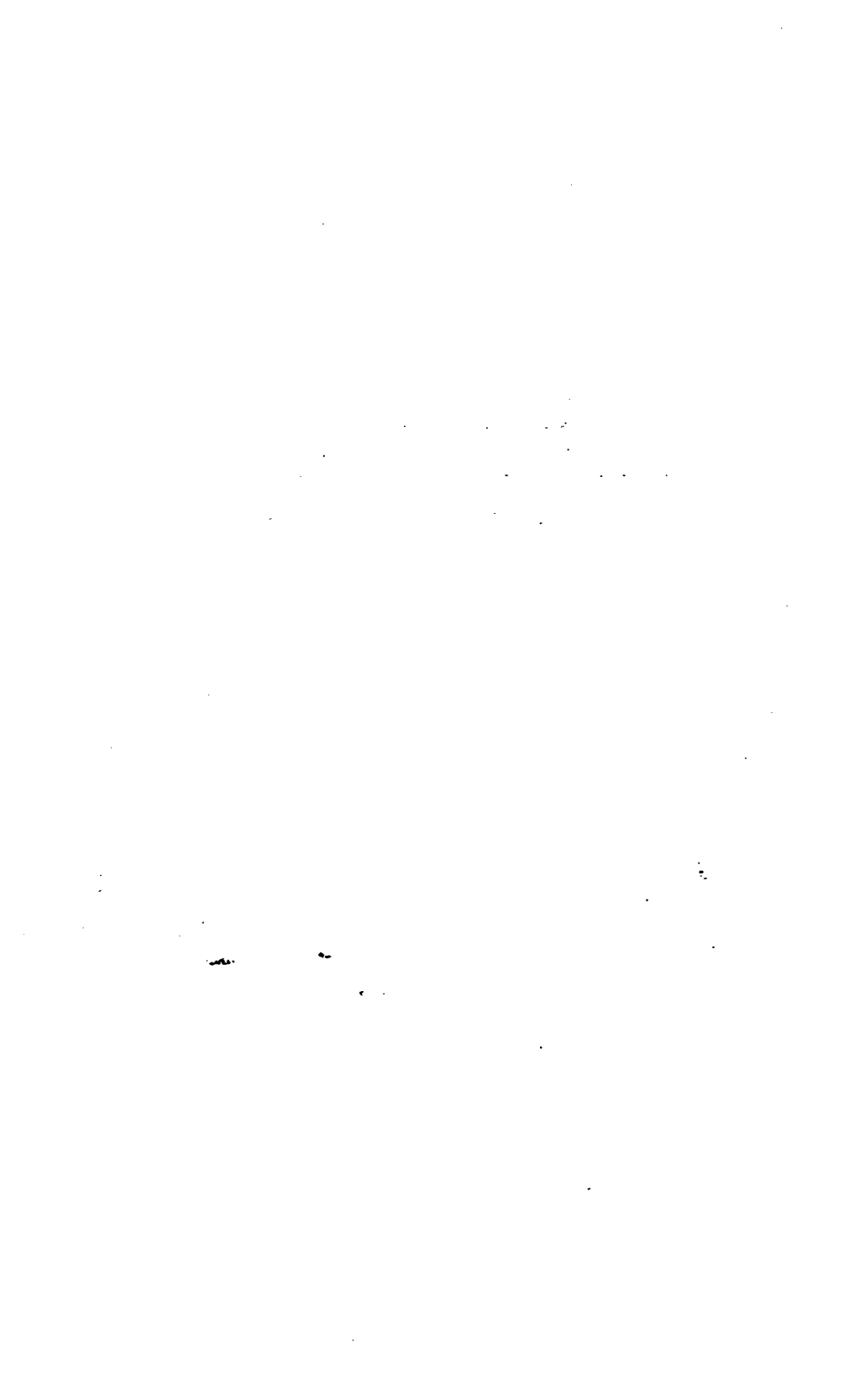
ÚJABB
KRIMINOLOGIAI
ADALÉKOK

IRTA:
HACKER ERVIN dr.
jogakad. ny. r. tanár, egyet. m. tanár.

1934
II. LUDVIG ISTVÁN KÖNYVNYOMDÁJA MISKOLC
TELEFON: 8-82

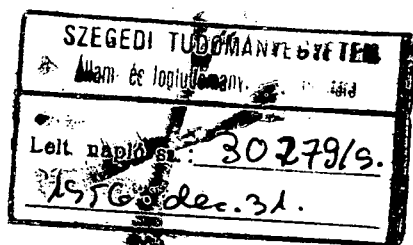
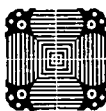
UJABB KRIMINOLOGIAI ADALÉKOK

IRTA:

HACKER ERVIN dr.

jogakad. ny. r. tanár, egyet. m. tanár.

Dr. POLNER ÖDÖN
KÖNYVTÁRSZÁMA

1934

III. LUDVIG ISTVÁN KÖNYVNYOMDÁJA MISKOLC
TELEFON: 8-82

I.

*Hans Gross öröksége.*¹⁾

I. Mindazok előtt, akik büntetőjoggal foglalkoznak, Hans Gross neve nem ismeretlen, hiszen az ő nevéhez fűződik a kriminálisztika tudományának, a bűnügyi nyomozást és újabb technikai módszereit tárgyzó tudománynak, a büntetőjog egyik fontos segédtudományának megalapozása.

Gross 1847-ben Grazban született, eleinte bírói pályára lépett, és itt éppen mint vizsgálóbíró nyílt bő alkalma a bűnügyi nyomozások közben adódó tanúságok gyűjtésére; több kisebb irodalmi szárnypróbálgatás²⁾ után tette közzé 1893-ban a Handbuch für Untersuchungsrichter című művét, amely általa utoljára 1914-ben 6. kiadásban, halála után pedig újabb kiadásokban jelent meg és amely művet a legtöbb kultúrnyelvre is lefordították.

Munkásságának eredményeképpen hívták meg Grösst 1899-ben az akkori osztrák, Csernovitzben levő, majd 1903-ban a prágai német egyetemre, végre 1905-ben ugyancsak mint a büntetőjog tanára vissza-

¹⁾ A cikket szerző 1934 jan. 14—18. napjain Grazban való tartózkodása során a Hans Gross által alapított Kriminologisches Universitätsinstitutban végzett tanulmányai során írta. Kellemes kötelességet teljesít szerző akkor, amidőn az e tanulmányok során tanúsított támogatásért az intézet jelenlegi vezetőjének; Lenz Adolf udvari tanácsos és Seebig Ernst egyetemi professzoroknak, valamint dr. Bellavich Hans asszisztensnek e helyütt is meleg köszönetet mond.

²⁾ Gross részletesebb életrajzi adatait és irodalmi munkásságának méltatását lásd: Lenz: Hans Gross, Zeitschrift für die gesamte Strafrechtswissenschaft, 37. köt. (1915/16.), 595. s köv. old.

került szülővárosába, Grazba, ahol 1915 december 9-én bekövetkezett haláláig működött.

Irodalmi eredmények mellett Gross működésének főjelentőségét organizatorikus munkásságában kell keresnünk. Az Archiv für Kriminalanthropologie und Kriminalistik (haláláig 65 kötet jelent meg) című folyóiratban sikerült neki a munkatársaknak nagy tömegét a közös cél, amint a folyóirat neve is jelzi, a kriminalisztika és a kriminalanthropologia célkitűzéseinek szolgálatába állítani.

Organizatorius tevékenységének egy másik megnyilatkozását pedig abban a törekvésében kell látnunk, hogy azokon az egyetemeken, ahol működött kriminalisztikai intézetek megszervezésén fáradozott, amely törekvését végre 1912-ben siker koronázta, amennyiben akkor nyílt meg szorgoskodásának eredményeképpen a grazi egyetemen a legelső ilyen tárgyú intézet.

II. Gross kutató és tudományos törekvései két irányban bontakoznak ki különösképpen.

Elsősorban a kriminalisztikában, a bűnügyi nyomozás tudományának a terén, ahol bár a személyi bizonyítékok (vádlott vallomása, tanuvallomások stb.) problémáival is foglalkozik, mégis ezeket inkább háttérbe állítja, mert tapasztalata az volt, hogy az ember, mint bizonyítási eszköz, távolról sem olyan megbízható, mint a tárgyi bizonyítási eszköz, amelynek a bizonyítási eljárás során való produkálásánál elesnek az egyént vallomásánál sokszor befolyásoló momentumok (mint az érdek, szimpátia, antipátia stb.).

A bizonyítási tárgyak produkálásánál viszont olyan ismeretek és módszerek válnak szükségessé, amelyek nélkül bizonyítási értékük vajmi kevés. Példával élve, a helyszínén talált betörőszerszámokból a bűntevők személyére csak az tud helytálló következtetéseket vonni, aki a kezdő és hivatásos betörők életével, felkészültségével, szokásaikkal teljesen ismerős. A helyszínén maradt gyufából, fogvájóból, ruhafoszlányból stb.-ből éppen csak a mikropho-

tographiában járatos nyomozó tud. állandó értékű bizonyítékokat, adott esetben esetleg mikrofotográfiákat produkálni.

Bár Gross életében sok, e téren ma már elterjedt eljárás még ismeretlen volt, mégis írásaiban lépten-nyomon kicsillan ama meggyőződése, hogy a tárgyi bizonyítási eljárások kiépítésére kell a súlyt fektetni. És a technika számtalan újabb vívmánya teljesen igazolta a Gross által e téren hangoztatott sejtéseket. Bár tagadhatatlan, hogy Gross halála után számtalan kutató a kriminalisztikai módszerek kiépítése körül értékes eredményeket produkált, mégis az alapok lerakása kétségtelenül Gross érdemét képezi.

Munkásságának második része a kriminalanthropologia, ennek körében főként a kriminalpsychologia terén mozgott;³⁾ tanításai közelébb állanak Baer A., Ferri, Gorofalo, Tarde és Laçassagne, mintsem Lombroso tételeihez.

III. Hans Gross munkásságának kihatása halálával nem szűnt meg; fáradozásai halála után is kihatással voltak, főképpen a grazi egyetemen általa alapított intézet keretében.

Ennek a kriminalisztikai intézetnek a vezetését Gross halála után Lenz Adolf udvari tanácsos vette át, aki Seelig Ernst, ugyancsak grazi egyetemi professor által támogatva, ma is ennek az intézetnek az élén áll. Ha az intézet szervezetében történtek is újítások, ha neve is módosult, t. i. az újabb tudományos megállapítások eredményeképpen Kriminologisches Institut der Universität Graz elnevezést nyerte, — a kezdeményezés örök időkre Hans Gross nevével fog kapcsolatban maradni.

IV. Ez a Kriminologisches Institut ma, az előbbi kereteket kibővítve, a következő célkitűzések szolgálatába szegődött.

1. Amint neve is mutatja, működése a kriminoologia körében mozog; vezetői és irányításuk mellett mások is, a kriminalbiologia, a kriminalszociologia,

³⁾ E tárgyú munkásságát lásd már idézett életrajzában, főképpen az 599. s köv. oldalon.

kriminalisztika és poenologia, főképpen a börtönügy kereteiben mozgó kutatásokat végeznek és irodalmi működést fejtenek ki.

2. Az intézet állandóan gazdagodó bűnügyi múzeumot is tart fenn. Az osztrák büntető bíróságok és hatóságok által e célra alkalmasaknak talált tárgyaknak körülbelül fele része ide kerül megőrzésre; az e célra alkalmas tárgyak másik része a wieni rendőrfőkapitányságon szervezett múzeumban nyer elhelyezést.

A grázi bűnügyi múzeumnak gazdag állománya felette alkalmas arra, hogy a haladó munkáját elősegítse, de főképpen arra, hogy a kezdő előtt a kriminalisztika körében jelentkező tanúságokat szemléltesse.

3. A kriminológiai intézet azután a Grazban férfiak számára létező nagy letartóztatási intézetben is megfigyelő állomást tart fenn, ahol részben a kriminológiai intézet vezetői, részben pedig az ő vezetésük és irányításuk mellett egyetemi hallgatók végeznek kriminalbiológiai és kriminalpszichológiai kutatásokat.

4. De gyakorlati célt is szolgál az intézet, amennyiben az osztrák bíróságok az előbb említett, a wieni rendőrségnél működő bűnügyi intézet mellett komplexált kriminalisztikai kérdésekben (például írásvizsgálat) sokszor a grázi kriminológiai intézet vezetőségéhez fordulnak tanácsért és szakvéleményért. Az ilyen gyakorlati problémák elintézésénél szükségessé váló kutató és laboratóriumi munka elvégzését az intézetben található gazdag felszerelés (mikroszkopok, mikrofényképező készülék, Quarzlámpák stb.) is elősegíti.

5. Végül az intézetben végzik a Kriminalbiologische Gesellschaftnak adminisztrációját is; ez a tudományos társulat főleg a Német birodalom, Ausztria és a körülötte levő kultúrállamok, de néhány fontosabb tengerentúli állam (pl. Északamerikai Egyesült Államok) szakemberei közül is választja be tagjait és ezeknek a munkásságával, valamint a felvetett kérdéseknek a kétévente tartott vándorüléseken való meg-

vitatása által is azon fáradozik, hogy a kriminalbiológia kutatásait eredményesebbé tegye.

Az, hogy az intézetnek megfelelő személyzete (több asszisztens és irodaszemélyzet) és megfelelő szakkönyvtára is van, talán nem is szorul kiemelésre.

A Hans Gross által elvetett mag kikelt és az intézet mai vezetősége céltudatos irányításának köszönhető, hogy a kikelt magból terebélyes fa lett.

II.

A Nemzetközi Bűnügyi Rendőrségi Bizottság.⁴⁾

A nemrég elhalt Schober Hans dr. wieni rendőrfőnök, illetve osztrák szövetségi kancellár nemzetközi összeköttetéseire támaszkodva 1923 szeptember 15-én Wienbe nemzetközi rendőri kongresszust hívott össze, amelyen a legtöbb európai és több tengerentúli állam is képviseltette magát.

Ezt megelőző több eredménytelen kísérlet után végre ez a nemzetközi értekezlet alakította meg a Nemzetközi Bűnügyi Rendőrségi Bizottságot (Internationale Kriminalpolizeiliche Kommission, a továbbiak során magyar elnevezése rövidítéseképpen: N. B. R. B.), amely Wienben székel.

A bizottság, amely most ünnepelte működésének tizedik évfordulóját,⁵⁾ létének ezen rövid ideje alatt is jelentős eredményeket mutatott fel.

Eltekintve attól, hogy a legtöbb kultúrállam hi-

⁴⁾ A jelen és az alábbi cikkek egy 1934 január 20—27. napjain Wienben folytatott tanulmányút eredményét képezik. A tanulmányút során Dr. Bruno Schultz wieni Polizeipräsident, Dr. Otto Steinhäusel wieni Polizeidirektor és Dr. Oskar Dressler, a Nemzetközi Bűnügyi Rendőrségi Bizottság vezetőtitkára, udvari főtanácsosok, valamint Michael Wiener Oberrevident részéről tanúsított támogatásért szerző e helyütt is hálás köszönetet mond.

⁵⁾ Lásd e tárgyban a rendszerint német, francia és olasz, részben angol nyelven is megjelenő: Internationale Öffentliche Sicherheit folyóirat 1933 december 30-iki számát. A bizottság működése tárgyában fog tájékoztatni a most sajtó alatt levő hivatalos Handbuch című kiadványa is.

vatalos kiküldötteiből álló és majdnem évente összeülő szervezet ülésein is mindenkor alkalmat talál a bűntevők üldözésével kapcsolatos legégetőbb probléma megtárgyalására, a N. B. R. B. már eddig is több kézzelfogható eredménnyel dicsekedhetik éppen a legveszélyesebb nemzetközi nagy bűnözők ellen folytatott küzdelem terén, létesítvén e téren több nagyjelentőségű intézményt.

A bizottság folyóiratának, az Internationale Öffentliche Sicherheit mellékletét képezi egy nemzetközi körözőlap, amely továbbítja a nemzetközi jelentőségű bűntevők fényképét. Bár a „nemzetközi bűntevők” fogalma még tisztázva nem lett, mégis ennél az elméleti kérdésnél sokkal nagyobb gyakorlati kíváncsagsággal a hivatásos, több kultúrterületen garázdálkodó bűntevők nemzetközi üldözése a bizottság működése által testet nyert.

És ezt a célt szolgálja több, a bizottság által a wieni rendőrségnél létesített nyilvántartás is; ezek sorában talán legfontosabb az, amely a nemzetközileg is ismert hivatásos bűntevőket tartja számon. 1934 elején itt több, mint 3000 bűntevő személyi adatait és kriminalitását tartották nyilván.⁶⁾

A bizottság működésének egyik másik tere a pénz- és hitelpapírok hamisítói ellen folytatott küzdelem.

Ezt a célt szolgálja az úgynevezett pénzhamisítási központ, amely egyrészt az összehasonlítás céljaira őrizetben tartja a kultúrállamokban levő legtöbb papírpénz egy-egy példányát és lehetőleg az ismeretessé vált hamisítások példányait is. Hogy az utóbbiakról a hivatottak, elsősorban a pénzintézetek pénztárai is — visszaélések lehető kiküszöbölése végett — tudomást szerezzenek, a N. B. R. B. tudósítót

---

⁶⁾ Hazánk kiküldöttje a bizottságban Dörning Henrik dr. budapesti rendőrfőkapitányhelyettes, aki egyben a bizottság egyik alelnöke is. Hazai irodalmunkban Dörning Henrik foglalkozott a bizottság működésével; lásd A bűnügyi rendőrség nemzetközi összeműködése című dolgozatát az Angyal-Emlékalbumban.

ad ki, amelyben párhuzamosan ismerteti az eredeti és hamisított papírpénzek jellegzetességeit; ezt a bizalmas jellegű folyóiratot, az „Internationales Organ für Erkennungszeichen echter und gefälschter Banknoten und anderer Werte” csak közhivatalok, pénzüntézetek és hasonló intézmények járathatják.

A papírpénz ebbeli jellegének felismerését mozditja elő a N. B. R. B.-gal kapcsolatosan működő és a legtokéletesebb műszerekkel és technikai eszközökkel felszerelt laboratórium is.⁷⁾

A visszaeső bűntevőknek mindenütt évről-évre emelkedő száma a N. B. R. B., ennek nemzetközi téren egyedülálló szervezet munkásságának állandóan fokozódó jelentőséget kölcsönöz.

III.

Bűnügyi nyilvántartás.

A wieni rendőrigazgatóságnál vezetett osztrák bűnügyi nyilvántartó ujjlenyomatok és fénykép segítségével állapítja meg a bűntevők személyazonosságát.⁸⁾

Általában, úgy mint hazánkban is, mind a tíz ujj lenyomatai képének számbavételével történik a bűntevők nyilvántartása. Mégis találunk itt egy különleges bűnügyi nyilvántartást is; nevezetesen azokat a bűntevőket, akiknek ujjlenyomatának a bűnesettel kapcsolatos feltalálására és lerögzítésére különösen alkalom nyílik, mint a betörőknél, nemcsak az általános nyilvántartóban mind a tíz ujjlenyomati képük segítségével tartják nyilván, hanem még egy különleges, éppen csak a betörők egyes ujjainak lenyo-

⁷⁾ A pénzhamisítási központ és intézményeinek, így laboratóriumának bemutatásáért Dr. Klausner Polizeiobererrat-nak, valamint az „Erkennungszeichen” szerkesztőjének: Hans Adlernek e helyütt is meleg köszönetet mondok.

⁸⁾ A bűnügyi nyilvántartó bemutatásáért e helyütt is Wildner Rudolf udv. tanácsosnak meleg köszönetemet fejezem ki.

mati képét külön-külön is nyilvántartó gyűjteményt is szerveztek meg (monodaktyloskopia).

A célkitűzés az, hogy a helyszínén talált egyes ujjlenyomati kép felhasználásával gyorsan lehessen az illető ujjlenyomat tulajdonosát feltalálni. A tíz ujjlenyomat együttes nyilvántartása mellett ez több időt vesz igénybe. A tapasztalatban a betöréseknél a helyszínén talált ujjlenyomati képek segítségével jó eredményeket értek el ezzel a monodaktyloskopiai rendszerrel; az 1933. évben 15 Wienben és 45 Ausztria egyéb helyein történt betörésnél állapították meg ezen nyilvántartás segítségével a bűntevő személyét.

A wieni bűnügyi nyilvántartó hivatalban különben azzal a törekvéssel is találkozunk, hogy a nyilvántartóban éppen csak a bűntevőkként számbajöhető egyénekre vonatkozó nyilvántartó lapok maradjanak bent.

Míg egyes világvárosokban milliós embertömegeket tartanak nyilván és a nyilvántartottak sorában elhalt egyének is találhatók, ami valamely keresett egyén ujjlenyomatának feltalálását lassítja, — addig Wienben az eljárást meggyorsították az által, hogy minden 80-ik életévét elért vagy kétséget kizárólag elhalálozott egyén nyilvántartási lapját kiselejtezik. Ezen rendszabály segítségével elérték azt, hogy a nyilvántartottak száma körülbelül csak a 600.000 éri el.⁹⁾

A bűnügyi nyilvántartó hivatal kapcsolatban a bűntevőknek lefényképezésére szolgáló, minden elképzelhető technikai eszközzel felszerelt fényképészeti műtermet is találunk.¹⁰⁾ Az itt elvégzett munka illusztrálására utalunk arra, hogy például az 1931.

---

⁹⁾ A kiselejtezés tárgyában lásd a wieni Polizeidirektionnak évente megjelenő nagy értékű évi jelentései közül az 1931. évit (60. old.); ennek pontos címe: Jahrbuch der Bundes-Polizeidirektion in Wien für das Jahr 1931, Wien, 1932.

¹⁰⁾ Lásd: Jahrbuch der Bundes-Polizeidirektion in Wien für das Jahr 1931, Wien, 1932, 63. old.

évben 8119 fényképészeti felvételt és 43.577 fényképmásolatot készítettek.¹¹⁾

Ezek az Ausztriára vonatkozó bűnügyi nyilvántartók nemcsak teljesen el vannak különítve az előbb említett nemzetközi bűnügyi nyilvántartótól, hanem más-más ügyosztály alá tartoznak, így a nemzetközi bűnügyi nyilvántartó a Nemzetközi Bűnügyi Rendőrségi Bizottság keretében működik.

A wieni bűnügyi nyilvántartónak magas színvonalát és példás berendezését más megnyilatkozások mellett az is mutatja, hogy sok részlete más bűnügyi nyilvántartó megszervezésénél mintául szolgált és hogy keretében több ma már világszerte elfogadott, követett módszer és találmány látott napvilágot.¹²⁾

IV.

A wieni rendőrségi múzeum és kriminalisztikai laboratórium.

1. A világvárosok legtöbb rendőrségein (például Berlin, Páris, Budapest) olyan törekvésekkel is találkozunk, hogy mindazokat a tárgyakat, amelyeket a bűntevők a bűncselekmények elkövetésénél használtak, amelyek eszközül szolgáltak és amelyek a bűntevők ebbeli életmegnyilvánulását magyarázzák, jellemzik, stb. bűnügyi múzeumok kereteiben összegyűjtsék és megőrizték.

A bűncselekmények elleni harcban a jelenben és a jövőben működő egyének ki- és továbbképzésénél az ilyen gyűjtemények tananyaga sok okulást fog biztosítani.

¹¹⁾ Ennek a fényképészeti műteremnek minden részletében való bemutatásáért Rudolf Köckler Kriminal-Oberinspektornak tartozom köszönettel.

¹²⁾ Hogy egy példával éljünk, utalunk arra, hogy a helyszínen talált ujjlenyomatok lehuzásánál ma mindenütt használt fekete és transparens anyag feltalásása szintén a wieni bűnügyi nyilvántartó egy volt tisztviselőjének, Schneider Rudolfnak köszönhető és ő utána is neveztetett el.

Ezt a célt szolgálja a wieni rendőrség bűnügyi múzeuma is, amely sok híres és tanulságos bűnügy anyagának megőrzését biztosítja és amely méltán sorakozik a hasonló intézmények mellé.

2. A különféle technikai haladásoknak és találmányoknak a bűntevők és bűnesetek felderítése körében való értékesítése arra készítette a nagyvárosi rendőrségek vezetőit, hogy ezen technikai eljárások keresztülvitelének biztosítására megfelelő bűnügyi laboratóriumokat rendezzenek be.

A wieni rendőrség keretében működő bűnügyi laboratóriumnak megszervezése Türkel Siegfried wieni egyetemi tanár és ügyvéd (1874—1933) nevéhez fűződik. Türkelnek 1933 április havában való elhalálozása után a laboratórium a rendőrségi épületen kívül levő helyiségeiből a wieni Polizeidirektion épületébe helyeztetett át és itt a berendezésével kapcsolatos munkálatok nemrég fejeztettek be.

A laboratórium¹³⁾ minden bűnügyi vizsgálat szempontjaiból szóba jöhető módszer alkalmazására megfelelően és a lehető legcélszerűbben és talán nem túlzás, ha azt mondjuk, hogy fényűző módon van berendezve és felszerelve.

Felszerelésének csak néhány részletére óhajtanánk utalni. A mikroszkopoknak hosszú és változatos sora (21 darab), mikrophotographiai és egyéb a lehető legtökéletesebb fényképészeti berendezések, ultraviolet stb. sugaraknak bűnügyi nyomozások és vizsgálatok körében való hasznosítását célzó berendezések (Hanauerlampe stb.), és az egyéb műszereknek beláthatatlan sorozata, tökéletes kémiai laboratóriumi és sötétkamraberendezése stb. mind például szolgálhatnak, hogy milyennek kell lennie a tökéletes bűnügyi laboratóriumnak. Számtalan szövevényes

¹³⁾ A laboratórium hosszas és minden részletére kiterjedő bemutatásért meleg köszönettel tartozok Watzek Ferdinand Kriminal-Bezirks-Inspektornak, aki ilyen hasonló bűnügyi laboratórium berendezése és megszervezése végett nemrég egy évet töltött a chicagói (Illinois) northwestern egyetemen.

bűnügynek a laboratóriumban való kibogozása és felderítése pedig ugyancsak fényes bizonyítékot szolgáltatott a laboratóriumban folyó munkának magas színvonaláról.

V.

A wieni rendőrségi kéziratgyűjtemény.

Több nagyvárosi rendőrséghez (így például Berlin, Drezda, Páris) hasonlóan a wieni rendőrség is már több év óta kéziratgyűjtemény összeállításán fáradozik.¹⁴⁾

Az elgondolás az, hogy lehetőleg mentül több bűntevő kézírása itt összegyűjtve lévén, visszaesés esetén, esetleg a helyszínen talált kézírás értékesítése segítségével is megkönnyítve legyen a bűntevő személyének felderítése.

A régebben megkezdett kéziratgyűjtést 1927-ben kiszélesbítették.

A gyűjteményt most bűntevőknek lediktált egyenlő szövegű kéziratokkal is kiegészítik és gazdagítják. Ez a szöveg rövid, természetesen német nyelvű és összeállításánál súlyt fektettek arra, hogy az abc-nek minden (nagy és kis betűje egyaránt) benne előforduljon, hogy aztán adott esetben az írásösszehasonlítás megkönnyítve legyen. A lediktálás alkalmával a bűntevőkkel nem közlik az írásminta elkészítésének célját, hogy az írás megváltoztatásnak lehetőségé annyira-mennyire ki legyen zárva.

Az íráspróbák borítéklapokban elhelyezve, kötetekbe fűzve, és bizonyos séma szerint csoportosítva történik, ennek a sémának részletezése csak a speciális szakember előtt válik érthetővé.

A kéziratgyűjtemény gyakorlati értéke a következő adatokból tűnik ki. Segítségével 1928-ban 6,

¹⁴⁾ A kéziratgyűjtemény részletes bemutatásáért Löffler Alfred rendőrségi tisztviselőnek tartozom köszönettel.

1929-ben 13, 1930-ban 18 és 1931-ben 25 bűntevő személyét derítették ki.¹⁵⁾

Talán kiemelni még azt, hogy graphologiai vagy hasonló tárgyú és irányú kutatásoktól a kéziratgyűjteménnyel kapcsolatosan teljesen tartózkodnak.

VI.

A Poller-féle lemintázási eljárás.

Dr. Poller Alfons wieni orvosnak (1880—1931 szept. 3.) köszönhető ama eljárás feltalálása, amely élő lények és holtak testrészeinek, különféle tárgyaknak (például fegyvereknek, szerszámoknak) lemintázását teljesen azonos formában könnyűvé és majdnem mindenki által elsajátíthatóvá tette.

Kriminalisztikai szempontból felbecsülhetetlen, ha — például — a megölt egyén testének, sebhelyeinek pontos formája megőrizhető kivitelben könnyen és olcsón lerögzíthető.

Dr. Poller halála után az addig a rendőrségi épületen kívül működő leformázási műterem a wieni Polizeidirektion épületében rendeztetett be Dr. Poller asszisztensének vezetése alatt.¹⁶⁾

A lemintázási eljárás lényege, hogy a lemintázandó testről, tárgyról először egy kaucsuk, gummi-szerű anyagból, a negocoll-ból negatívforma készül; ezt az anyagot felmelegítés után az emberi testre nézve is elviselhető hőfokra lehűtve ráteszik a lemintázandó anyagra, majd lehülés után arról keztyűszerűen lehúzzák. Ennek a negatívnek teljes lehűtése után ezt kiöntik a pozitív anyaggal, amely ugyancsak teljesen lehűlve a negatív anyagtól, amely keztyűsze-

¹⁵⁾ Ezeket az adatokat lásd: Jahrbücher der Polizeidirektion in Wien, 1928. évi kötet 122., 1929. évi kötet 100., 1930. évi kötet 69. és 1931. évi kötet 63. oldalán.

¹⁶⁾ A rendőrségen levő Poller-féle lemintázó műteremnek és múzeumnak és a lemintázási eljárásnak előttem minden részletében való bemutatásáért Dr. Poller volt asszisztensének, Max Blaha úrnak a helyütt is őszinte köszönetet mondok.

rüen van rajta a pozitív anyagon, könnyen elválík és kihúzható. Szükség esetén egy negatív segítségével több pozitívet is készíthetünk.¹⁷⁾

A pozitív anyag többféle lehet, amely szín, tartósság és tetszetőség, de ár tekintetében is egymástól eltér, ezek a hominit, a celerit és a granulit.¹⁸⁾

Amennyiben a negatív forma megőrzésére nincsen szükség, úgy az anyag húsaprító, fasírozó gépben felaprítható és újból használható, akár 40—50-szer is.

A rendőrségen levő műterem mellett található múzeumban a legkülönbébb tárgyak vannak lemintázva, megölt emberek fejét, kezét, a sebhelyekkel, vagy rekonstruálva, az ölésnél vagy testi sértések ejtésénél használt eszközöket, fegyvereket, betörési szerszámokat stb. láthatunk teljesen élethűen. Egyes itt található múzeális tárgyak természetbeni színezése nagy művészi érzékről és készségről tesz tanúságot. Vaszól való betörési szerszámok, kalapácsok, vésők annyira élethűen vannak formázva és színezve, hogy csak kézbe vétel után hiszi el a szemlélő, hogy nem vaszól, hanem a Poller-féle pozitív anyagokból valók ezek.

Bár az egész eljárásnak elsajátítása könnyűnek látszik és rövidesen megtanulható, kétségtelen, hogy a pozitív anyagnak a kiképzésénél a művészi érzék és tehetség megnyilatkozására bő alkalom nyílik.

Talán kiemelésre sem szorul ama tény, hogy az ilyen élethűen megformált és könnyen megőrizhető testek, tárgyak stb. milyen nagy kriminalisztikai jelentőséggel bírnak valamely büntény felderítése köré-

¹⁷⁾ Az eljárást minden részletében ismerteti: Dr. med. Alphons Poller, *Das Pollersche Verfahren zum Abformen an Lebenden und Toten sowie an Gegenständen*, Wien, 1931, XII. és 216. oldal. — Az eljárást vázlatosan ismerteti: E. Fetscher, *Wir lernen Pollern*, Wien, 1933, 38. oldal.

¹⁸⁾ A leformázásnál használt gyersanyagoknak a gyártására a jogosítványt az Apotela A. G. (Zürich 6, Nürnbergstrasse 19.) szerezte meg; ugyanitt szerezhetők be a lemintázásnál szükséges kevés, de speciális eszközök is.

ben, amit számtalan gyakorlati eset is mutatott.¹⁹⁾ Ennek a felismerése eredményezte azután a Poller-féle lemintázási eljárásnak a legtöbb kultúrállam rendőrségében való meghonosítását.

VII.

Prostitúció és kriminalitás.

A prostitúcióval, ezzel az elsősorban erkölcstani, közegészségügyi és közrendészeti problémával a kriminalaetiologusok is már hosszú idő óta foglalkoznak. Akik ezzel a kérdéssel büntetőpolitikai szempontokból foglalkoztak, úgyszólván egyértelműen ismerték el annak a kriminalitásra való nagy behatását. A prostituáltak közt félelmetesen sok a vagyon elleni bűnöző, elsősorban a tolvaj; a prostituáltaknak üzelmek gyakorlása közben bő alkalmuk nyílik bűncselekmények elkövetésére, ezenfelül a könnyű kereset utáni vágy, a kínálkozó kísértésekkel szemben való kisebb ellentállási képességük, mind a prostitúció és kriminalitás közti szoros összefüggésre utalnak.

Amellett sokan a prostitúcióban a női nem kisebb kriminalitásának kiegészítését látják; úgy vélekednek, hogy amennyivel kisebb a női nemnek immorális megnyilatkozása a kriminalitás terén, annyival viszont a prostitúció által vesz ki nagyobb részt az immorális megnyilatkozásokból, a prostitúcióban tehát a nő kisebb kriminalitásának kiegészítését, kisebb kriminalitásának aequivalensát látják.

Igy talán érthető, ha kitérünk a wieni Polizeidirektion egészségügyi és leánykereskedelmi ügyosztályán tapasztaltakra is.²⁰⁾ Az ott látottak erősen

¹⁹⁾ Egy ilyen rendkívül érdekes, Wienben lejátszódott bűneset leírását találjuk: Jahrbuch der Polizeidirektion in Wien für das Jahr 1928, Wien, 1930, 84. s. köv. old.

²⁰⁾ Az ügyosztály bemutatásáért és számtalan nagyértékű adat közléséért Polizeiberrat Dr. Karl Lein és Amstrevident Leopold Fibi uraknak a helyütt is hálás köszönetet mondok.

alátámasztják az imént ecsetelt kriminalaetiológiai tapasztalati tételeket.

Az ügyosztályon gyűjtött és rendelkezésünkre bocsátott adatok szerint az alább jelzett években az elsőízben rendőri felügyelet alá került prostituáltak a következő arányban voltak büntetett előéletűek:

Év	Az összes prostituáltak száma	Ezek közt a jelzett évben kerültek rendőri felügyelet alá	A jelzett évben rendőri felügyelet alá kerültek közt büntetve volt	
			büntető bíróságok által	rendőrhatóságok által
1921	1,438	277	91	165
1931	810	55	18	45
1932	777	53	37	52
1933	747	47	26	42

A prostituáltak sorában található újoncoknak erősen büntetett előélete kell, hogy gondolkozóba ejtse a kriminalaetológust: A büntetett egyéneknek rendezett életpályán való elhelyezkedése a kriminalpolitikának egyik legfájóbb problémája. Úgy látszik, hogy akik nem térnek újból a bűn útjára, legjobb esetben egy másik immorális megnyilatkozás áldozataivá válnak; legalább erre engednek következtetni az imént felsorakoztatott statisztikai adatok.

Egyes kutatók a női nem kriminalitásának jellegzetességeit tárgyalva nyomatékkal utalnak arra a jelenségre, hogy a nők sorában a cselédek és gyári munkásnők kriminalitása rendkívül nagy.²¹⁾

A wieni Polizeidirektion erkölcsrendészeti ügyosztályán nyilvántartott prostituáltak sorában előbbi cselédeket és gyári munkásnőket az alábbi arányban találunk:

²¹⁾ Igy például: Rykére, La servante criminelle, 1908.

Év	A nyilvántartott prostituáltak száma	Ezek közül előbb volt	
		cseléd	munkásnő
1913	1,879	874	320
1921	1,438	430	374
1931	810	247	218
1932	777	260	243
1933	747	227	118

A bűnöző nő és a prostituáltak nagy része előbbi foglalkozásának azonossága is következtetni enged a fentebb jelzett összefüggésre a kriminalitás és prostitúció között.

Ha nem is lehet elfogadni egyes túlzók ama nézetét, hogy a bűnözés előidézésében a gazdasági tényezők jutnának legnagyobb szerephez, mégis nem lehet kétségbe vonni a gazdasági tényezőknek a kriminalitásra gyakorolt nagy behatását.

A wieni Polizeidirektion erkölcsrendészeti ügyosztályának tagjaival folytatott eszmecsere keretében felvetettük azt a kérdést is, hogy a nők prostituálásának előidézésénél milyen tényezők válnak hatékonyá, nevezetesen, hogy a gazdasági körülmények mennyiben készítetik őket erre a lépésre. Az ügyosztály tagjainak majdnem egyhangú véleménye szerint a prostituáltaknak (a titkos prostitúciót űző 1933. év végén körülbelül 4—5000-re becsülhető nőt is ideszámítva) legnagyobb, körülbelül kétharmad részét a szükség, tehát többnyire gazdasági okok készítetik személyük prostituálására.

Talán ez a szempont is felsorakoztatható a kriminalitás és prostitúció közti összefüggés illusztrálásánál.

VIII.

Narkotikumok és kriminalitás.

A különféle narkotikumoknak (ópium, morphiúm, kokain, heroin stb.) kriminalaetiologiai jelentősége az európai kultúráltabb területeken régebben csekély volt. A helyzet azonban az utóbbi évtizedekben változott és részben az egyes országok saját lakosságában is akadtak újabban eme narkotikumoknak élvezői. részben pedig mint a rendszerint Kelet felé irányuló árusításnak piacai tettek jelentőségre szert egyes európai nagyvárosok.

Bár Wienben a helyzet e tekintetben kielégítő, sőt a legutóbbi években határozottan még javulást is lehetett tapasztalni, mégis a wieni éber rendőrség a Polizeidirektion keretében ezen üzelmek meggátlására és szemmeltartására külön ügyosztályt, „Rauschgift-stelle”-t szervezett meg.²²⁾

Kriminalaetiologia szempontjából ezen narkotikumok élvezetének jelentőségét abban kell keresnünk, hogy először a hatásuk alatt álló egyének felette könnyen válnak bűncselekmények áldozataivá, másodszor hogy egyes ilyen narkotikumok (például kokain) élvezői éppen a narkotikum hatása alatt hajlanak erőszakos bűncselekmények elkövetésére, harmadszor hogy ezen narkotikumok árusítása közben eltekintve a rendészeti és vámjövédéki túlhágásoktól, rendkívül sok csalás és hasonló irányú vagyon elleni bűncselekmény követtetik el az áruk meghamisítása stb. által, végül pedig, hogy az ilyen élvezeti cikkek krónikus élvezői, ha legális úton nem tudják vágyaikat kielégíteni, úgy törvénszegések elkövetésétől sem riadnak vissza és vagyon elleni bűncselekményeket (például sikkasztásokat) vagy kisebb, inkább rendészeti jellegű deliktumokat (például orvosi vények ha-

²²⁾ Ennek az ügyosztálynak bemutatásáért és számos nagyértékű adat közléséért Dr. Patzak Polizeiberratnak mondok meleg köszönetet.

misítása) követnek el, csak hogy az illető narkotikum élvezésére irányuló hajlamukat kielégíthessék.

Bár Wiennek jelentősége eme narkotikumok közvetítő piacán a legutolsó időkben, főleg 1929/30. évek után erősen hanyatlott, még mindig a legéberebb ellenőrzés ellenére is visszaélésekkel számolni kell; főként a narkotikumoknak tiltott, titkos árusítása és a határokon a legkörülmönfontabb módon való átcsempészése okoz sok fejtörést és gondot a hatóságoknak.

Ezen visszaélések elkövetése talán bizonyos fokig érthetővé válik előttünk akkor, ha tájékoztást szerzünk az árusítással járó rendkívüli nagy nyereségről és haszonról. Bár az árak a gazdasági depresszió következtében körülbelül 50%-kal estek; még most is, 1934. év elején, a nagyban való kereskedelemben 1 kgr. kokain ára 1000—1100 schilling (1 osztrák schilling = 80 fillér) — 1 kgr. heroin ára 1300—1500 schilling és 1 kgr. morhium ára körülbelül 1500 schilling körül mozog Wienben. Ezzel szemben a fogyasztókkal való kicsinybeni kereskedelemben ezek az árak összehasonlíthatatlanul magasabbak. Hogy egy példával éljünk, utalunk arra, hogy $\frac{1}{2}$ gramm kokainnak ára körülbelül 4 schilling körül mozog; de ez a $\frac{1}{2}$ gramm — tapasztalat szerint — tulajdonképpen csak $\frac{1}{4}$ gramm, mert a kicsinyben való árusításban ezeket a narkotikumokat, amelyek fehér, illetve sárgás por alakban kerülnek forgalomba, többnyire 50% arányban szagtalanított naftalinval keverik, helyesebben mondva hamisítják; a hamisítások miatt feljelentést alig tesznek, mert a kicsinyben való vevők maguk is félnek a büntetőjogi következményektől; tekintettel ennek a belekevert anyagnak aránylag lényegtelen árára, 1 klgr. kokainért, kicsinyben való árusításnál, tehát körülbelül 16.000 schilling árat lehet elérni, vagyis a detail-árusító körülbelül 1500%-os nyereséggel dolgozik. Hasonló a helyzet a heroin és morhium tekintetében is. Opium és hasis, utóbbi a Kelet narkotikumának mondható, árusítása alig fordul elő. Általában a kereskedelem újabban inkább a keletről a nyugatra irányul; a heroin-csempészés útja pedig sokszor

Északamerikába vezet, ahol leginkább van elterjedve a heroin élvezése.

Utaltunk arra, hogy a továbbítás a legkormönfontabb módokon történik. Néhány példára reá mutatnánk itten. Így például a wieni vámhatóságoknak feltűnt, hogy Törökországból egy időben rendkívül sokszor érkezik nagy kötegekben a „Türkische Post” című lap. A „Rauschgiftstelle” bevonásával megállapították, hogy az ujságkötegekben, a lap belső részének kivágása után mindenkor körülbelül 1 klgr. narkotikum csempésztetett be. A vasúti gyorsvonati forgalomban pedig hatalmas nagy szekrény-kofferek falaiiban csempészttek. Azután a törökországi hatóságoknak tűnt fel, hogy egy időben Wienből rendkívül sok faállványon felépített nagy mérleg érkezik; hamarosan rájöttek arra, hogy a narkotikumok csempészése a faállványok kifűrt deszkáiban történik. Hasonlóan feltűnt a török hatóságoknak, hogy nagyon sok faülőkes porcellánklozet érkezik Wienből s hogy a küldeményekben mindig több a faülőke, mint a porcellán klozetcsésze, ebben az esetben a kifűrt faülőkében folyt a csempészés. A csempészésnél felmerülő nagy „regie”-kiadásokat a csempészett narkotikumok kicsinyben való eladásánál jelentkező búsás haszon sokszorosan megtéríti.

Ezek a felsorakoztatott lehetőségek és példák eléggé mutatják azokat az összefüggéseket, amelyek ezen narkotikumok árusítása és élvezése és a kriminalitás legváltozatosabb formái közt jelentkeznek és amelyek eléggé megmagyarázzák és indokolttá teszik a „Rauschgiftstelle”-nek a wieni rendőrigazgatóságon való megszervezését.

